

УДК[378.016+78]:811.11

Виспінська Н. М.,

аспірант, Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
nymeria123321@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ

У цій статті охарактеризовано психологічні механізми аудіювання, які сприяють формуванню у фахівців музичної сфери англomовної професійно орієнтованої лексичної компетентності в аудіюванні. Проаналізовано особливості перебігу процесів та механізмів аудіювання в музикантів. Сформульовано рекомендації щодо розвитку та вдосконалення психічних процесів аудіювання в майбутніх музикантів. Проведено паралель між музикою і мовою. Показано, що музичні здібності сприяють ефективнішому засвоєнню нової лексики під час аудіювання.

Ключові слова: професійно орієнтована лексична компетентність; аудіювання; музичні здібності; психологічний механізм; психічний процес; іноземна мова; майбутні музиканти.

Выспинская Н. М.,

аспірант,
Тернопольский национальный педагогический
университет имени Владимира Гнатюка,
nymeria123321@gmail.com

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В АУДИРОВАНИИ БУДУЩИХ МУЗЫКАНТОВ

В данной статье охарактеризованы психологические механизмы аудирования, которые способствуют формированию у специалистов музыкальной сферы англоязычной профессионально ориентированной лексической компетентности в аудировании. Проанализированы особенности протекания процессов и механизмов аудирования у музыкантов. Сформулированы рекомендации по развитию и совершенствованию психических процессов аудирования будущих музыкантов. Проведена параллель между музыкой и языком. Демонстрировано, что музыкальные способности способствуют эффективному усвоению новой лексики во время аудирования.

Ключевые слова: профессионально ориентированная лексическая компетентность; аудирование; музыкальные способности; психологический механизм; психический процесс; иностранный язык; будущие музыканты.

Vyspynska, Natalia

PhD Student,
Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University,
nymeria123321@gmail.com

THE PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF PROSPECTIVE MUSICIANS' ENGLISH PROFESSIONAL LEXICAL COMPETENCE ACQUISITION IN LISTENING COMPREHENSION

The role of musical training in developing linguistic abilities is of great interest from scientific perspective. In this article, the author provides arguments to show that music education contributes to the effective acquisition of new vocabulary, thereby pointing to the importance of music for speech perception and more generally for teaching foreign languages to music student in listening comprehension. An overview of psychological mechanisms of listening comprehension which enhance the acquisition of English lexical competence for special (music) purposes is also given. The features of musicians' memory, attention span, thought, anticipation, motivation, reflection and language perception as well as their effect on learning professional vocabulary in the process of listening comprehension are analysed. So, the article aims at a thorough analysis of psychological features of the English language acquisition for specific purposes in listening comprehension. The conducted research is based on studying and analysing the corresponding scientific publications and literature. A drawn parallel between music and language reveals the similarities in functional organisation of both systems. The study shows that musicians are more sensitive to linguistic pitch variations in foreign languages than nonmusicians, being able to decipher and segment phonetic information during conversation. Moreover, musicians' memory, attention span and thought are different from non-musicians and show signs of speech perception facilitation. Based on the result of the research, the author concludes that music abilities enhance the process of professional vocabulary acquisition in listening comprehension and recommends developing and improving prospective musicians' mental processes in listening comprehension.

Key words: professional lexical competence; listening comprehension; musical abilities; psychological mechanism; mental process; foreign language; prospective musicians.

Постановка проблеми. Майбутній фахівець музичної сфери повинен володіти іноземною мовою (ІМ) для того, щоб вільно й активно використовувати її у сфері академічної та професійної діяльності, під час проходження практики або стажування закордоном, навчання в закордонних вишах. Саме тому важливим компонентом якісної та ефективної іншомовної підготовки є формування в

студентів професійно орієнтованої лексичної компетентності (ПОЛК).

Оскільки музиканти мають високорозвинені навички сприйняття інформації на слух, то для формування ПОЛК майбутніх музикантів найдоцільніше, на нашу думку, використовувати аудіювання. Це зумовлює необхідність такої методичної організації навчального процесу, яка б урахувала особливості механізмів мовленнєвого слуху, антиципації, пам'яті, артикулювання, сприйняття, мислення, уваги, осмислення та мотивації під час формування ПОЛК в аудіюванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свій внесок у розв'язання окресленої проблеми зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені (Н. В. Агеєва, О. Б. Бігич, О. Ю. Бочкарьова, Р. І. Вікович, Н. І. Гез, Н. І. Гупка-Макогін, І. О. Зимня, В. Г. Златников, Я. А. Крапчатова, О. О. Леонт'єв, О. А. Мацнева, О. О. Сіваченко, В. В. Черниш, Л. В. Шевкопляс, С. Нейгл, О. А. Обдалова, С. Сандерс, П. Петерсон, Л. Вандергріфт, М. Рост, Х. Тенг). Зокрема, досліджено смислове сприйняття мовлення на слух, описано психологічні механізми аудіювання, труднощі сприйняття іншомовного аудіотексту, розглянута роль компенсаторних стратегій під час аудіювання, вивчені різні види аудіювання тощо. Однак у працях указаних науковців недостатньо висвітлено можливість використання аудіювання як засобу навчання ПОЛК англійської мови (АМ), що й зумовлює **актуальність** нашого дослідження. Отже, **мета** цієї статті – розкрити психологічні особливості формування англійської ПОЛК в аудіюванні майбутніх музикантів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, аудіювання – такий вид мовлення, який включає сприйняття інформації на слух та відповідну реакцію на неї (вербальну або невербальну) і ґрунтується на таких механізмах, як мовленнєвий слух, антиципація, пам'ять, артикулювання, сприйняття, мислення, увага, осмислення та мотивація [4, с. 254]. Функціонування всіх механізмів аудіювання забезпечує слуховий аналізатор.

Слухова система, або звуковий аналізатор, людини – сукупність нервових структур, які відповідають за сприйняття і диференціацію звукових сигналів, а також сприяють визначенню напрямку і ступеня віддаленості звуку, забезпечуючи тим самим звукову орієнтацію в просторі. Важливо також зазначити, що слухова система є основою формування мовлення, тому всередині неї ви-

окремлюють дві самостійні підсистеми: немовленнєвий слух (орієнтування в музичних тонах, шумах тощо) та мовленнєвий слух, який складається з фонематичного слуху (диференціація фонем і звуків) та інтонаційних компонентів (передача великого обсягу інформації: нормативні ознаки мови, емоційний зміст висловлювання, ставлення суб'єкта до теми обговорення), найбільше пов'язаних з музичним слухом [13, с. 93–95].

Музичний слух також важливий при сприйнятті мови: у тональних мовах зміни тону зумовлюють зміну значення слова; у тональних і нетональних мовах просодія (тобто музична характеристика мови: мелодія, темп, ритм, метр) відіграє вирішальну роль у кодуванні структури і значення мовлення [18].

Доведено, що музичні здібності (МЗ) впливають на нетональні фонематичні здібності, такі як дискримінація і відтворення нечітких фонематичних контрастів при вивченні ІМ [21, с. 489]. Музика лежить в основі розрізнення тону, тембру і тривалості. Цілком логічно припустити, що музика підсилює спектротемпоральні звукові кодуювальні механізми, які стосуються й мови [14, с. 1].

Музика і мова багато чим подібні – фактично, це складні системи сигналів, що ґрунтуються на таких акустичних параметрах, як частота, повторюваність, тривалість, інтенсивність і тембр. Вони складаються з кількох рівнів організації: морфології, фонології, семантики, синтаксису та парадигматики для мови, ритму, мелодії та гармонії. Сприйняття, відтворення музики і мови вимагає уваги, пам'яті, сенсомоторних навичок [14, с. 8]. Крім того, мова і музика використовують спільні нервові процеси в просодії, синтаксисі та семантиці.

У музикантів покращені здібності щодо сприйняття та відтворення мови. Зокрема, МЗ позитивно впливають на різні аспекти оволодіння мовою, такі як просодична модальність; сегментарні та супрасегментарні (довжина, наголос, тон, які поширюються на більш ніж один сегмент звуків) відмінності між голосними; ритмічна структура мови. Відповідно до цього МЗ сприяють вивченню ІМ [17, с. 13]. Важливим аспектом вивчення ІМ є здатність тих, хто її вивчає, ділити безперервний потік мовлення на смислові частини чи слова [23]. Ця здатність, яка також використовується при імпліцитному вивченні синтаксичних правил, ґрунтується на статичних законо-

мірностях між складами і посилюється МЗ [15, с. 2039].

Щоб розпізнати вимовлене слово в рідній або в ІМ, реципієнт повинен проаналізувати акустичну та фонетичну інформацію, зашифровану в мовленні [19, с. 125]. Структура мови складається з двох типів фонетичної інформації: сегментарної та супрасегментарної. Сегментарна інформація стосується акустичних властивостей мовлення і розрізняє фонему (наприклад, різниця між приголосним і голосним звуками), які відіграють важливу роль для диференціації слів. Наприклад, *big* (великий) і *gig* (рок-концерт) відрізняються лише однією приголосною, яка змінює і фонему, і значення слова. Приголосні та голосні визначаються фонетичними параметрами, такими як місце артикуляції, час початку вокалізації (VOT – voice onset time) і перехід другої форманти для приголосної, першої та другої – для голосної. Супрасегментарна інформація стосується акустичних властивостей більш ніж одного сегмента, наприклад, інтонаційні контури, наголошення і просодія [14, с. 2].

Підсумовуючи результати описаних вище досліджень, можемо стверджувати, що реципієнти з музичною освітою виокремлюють і диференціюють іншомовні лексичні тони і декодують лінгвістичні тональні схеми краще.

МЗ сприяють кращому відтворенню іншомовних слів. Проте, крім МЗ, слід також ураховувати особливості мовленнєвого слуху, антиципації, пам'яті, артикулювання, сприйняття, мислення, уваги, осмислення та мотивації, оскільки вони є основними психічними механізмами аудіювання [24, с. 56].

Пам'ять відповідає за вміння і навички сприймання та розуміння мовлення на слух. Інформація, яка надходить у процесі аудіювання, утримується, об'єднується, структурується, опрацьовується, модифікується, систематизується й класифікується за допомогою пам'яті [20, с. 2].

Музична пам'ять є однією з основних МЗ. Вона відіграє велику практичну роль, оскільки жоден із видів музичної діяльності неможливий без функціональних її проявів. Музична пам'ять має складну структуру і поєднує в собі різні види пам'яті, такі як слухова, емоційна, конструктивно-логічна і рухова (моторна), або «пальчикова», і зорова пам'ять [6, с. 195–202].

У сучасній психології дії для запам'ятовування діляться на три наведені нижче групи [7, с. 200].

1. Смысловое групування – це дія, необхідна для осмисленого запам'ятовування, полягає у вмінні групувати отриману інформацію, скласти план повідомлення і заголовки до кожної частини. На різних етапах студенти виокремлюють слова чи словосполучення, які несуть важливу інформацію у повідомленні (наприклад, в аудіюванні [16] студенти виокремлюють такі фрази: *the music festival season, the biggest bands in the world, three days, more than 200 acts, eight stages, British Sea Power, an indie rock sound*), відтворюють хід подій, озвучених у повідомленні (наприклад, *General information about the festival '!' Reporter's plan for the evening '!' British Sea Power – music review*), здійснюють членування тексту на смислові одиниці з більш високим рівнем узагальнення.
2. Виявлення смислових опорних пунктів – ключові слова повідомлення, необхідні для розуміння теми повідомлення, узагальнення змісту (наприклад, при виокремленні слів *music, festival, rock, the biggest bands* на запитання *What was the listening about?* студенти зможуть дати таку відповідь: *It's about rock music festival, where the biggest bands perform*).
3. Смысловое зіставлення – прийом логічного запам'ятовування, що полягає в порівнянні за схожістю і контрастом одного матеріалу з іншим, раніше вивченим, при цьому схоже і відмінне відіграє роль своєрідних опорних пунктів для пам'яті.

Таким чином, в аудіюванні студенти отримують «змістовно-смыслову інформацію» [8, с. 110], яка утримується, об'єднується, структурується, опрацьовується, модифікується, систематизується й класифікується за допомогою пам'яті. Тренування й удосконалення механізмів запам'ятовування з урахуванням особливостей пам'яті музикантів сприяє розвитку аудіювання як виду мовленнєвої діяльності, тренує та вдосконалює механізми розуміння ситуативно зумовлених повідомлень, а виокремлення смислових орієнтирів допомагає сприйняттю і розумінню мови, що запезпечує формування ПОЛК, а також продукування ІМ у майбутніх музикантів.

Для успішного функціонування пам'яті необхідні індикаторні ознаки (еталони), які виробляються мовленнєвим слухом (інтонаційним і фонематичним), це одна з основних умов успішного навчання ІМ.

В аудіюванні фраза як одиниця сприйняття розуміється не шляхом аналізу й синтезу її складників, а в результаті розпізнавання інформативних ознак. Інтонація – найбільш інформативна ознака, оскільки вона характеризується такими якостями сприйняття, завдяки яким реципієнт може сегментувати мову на синтаксичні блоки, розуміти зв'язок частин фрази, а отже, і зміст. Інтонаційний слух одночасно виробляє індикаторні ознаки (еталони), необхідні для успішної діяльності короткочасної пам'яті. Фонематичний слух необхідний для формування адекватних акустико-артикуляційних образів й використання наявних у пам'яті еталонів із метою розпізнавання нових повідомлень [2, с. 160–161]. Мовленнєвий слух – необхідна умова розвитку вміння спілкуватися, а розвиток інтонаційного слуху, зокрема, забезпечує розуміння мотивів висловлювання. Урахування цих механізмів при навчанні ПОЛК майбутніх музикантів в аудіюванні позитивно позначається на успішності переходу до професійного іншомовного спілкування.

Для формування мовленнєвого слуху обов'язковий механізм артикулювання (внутрішнього промовляння), який активізується під час сприймання мовлення на слух і забезпечує перетворення слухових образів на артикуляційні [4, с. 283]. Сприймаючи мовлення на слух, реципієнт чує і впізнає слова, а потім імітує почуте, порівнюючи його зі збереженими в пам'яті образами. Для навчання ПОЛК в аудіюванні механізм артикулювання особливо важливий, адже внутрішнє промовляння слів відбувається, коли виникають труднощі з розумінням повідомлення і коли потрібно запам'ятати його зміст [11, с. 49–51]. За допомогою цієї операції відпрацьовуються вимовні навички, засвоюються структура мови та її лексичне наповнення, відпрацьовуються необхідні фонетичні звукосполучення, а також лексичні словосполучення, наприклад, такі як вживання артикля з прийменником: *with the, in the, on the, at the, in the middle of, in front of* тощо.

Сприйняття мовлення на слух – це перцептивна, розумово-мнемічна діяльність, що передбачає пізнання й осмислення змісту повідомлення, шляхом визначення зв'язків між смисловими елементами, яка включає складні логічні операції, як от: аналіз, синтез, дедукція, індукція, порівняння, абстракція, конкретизація тощо [20, с. 12874].

Учені стверджують, що формування й упізнання образів відбувається пофазово. Під час

сприйняття мовлення реципієнт членує потік мовлення на сегменти, тобто спочатку сприймає й розуміє окремі слова й словосполучення, далі структуру цілого речення, після чого відбувається усвідомлення загального змісту, що забезпечує розуміння повідомлення загалом [10, с. 51–55].

У цьому плані сприйняття музикантів дещо відрізняється. Експериментально доведено, що сприйняття музикантів працює з окремими фрагментами прослуханого, а не об'єднує їх в єдине ціле, до того ж аналітична здатність слуху музиканта глибша й точніша. Наприклад, було проведено такий експеримент: в аудиторії (ідеться про слухачів) 4 рази вмикали варіацію №10 із «Голдберг-варіацій» Й. С. Баха в різних обробках – серед звичайних випускників коледжу лише 5 % упізнали музику, яку вони шойно прослухали, інші ж подумали, що вони прослухали 4 різних твори, тоді як 100% студентів музичних спеціальностей визначили музику правильно [6, с. 83–241].

Сприйняття музикантами музики – не лише враження чи емоційна реакція, а ще й сприйняття формоструктури музичного твору, його конструкції й композиційного складу, яке характеризується підвищеною аналітичністю, абстрактністю, здатністю до органічного поєднання та ієрархічності. До того ж у свідомості музикантів, крім диференціації окремих сегментів у процесі безперервних трансформацій композиційних елементів, мають місце процеси більш складного музичного мислення, які передбачають не лише запам'ятовування й порівняння співзвучностей, але й декодування музичного повідомлення та оцінку результату [6, с. 83–241].

Беручи до уваги свідчення експериментальних досліджень психологів, ми вважаємо, що для ефективного сприйняття студентами-музикантами прослуханого тексту доцільно ставити такі завдання:

- 1) визначити настрій повідомлення – наприклад, які емоції передає аудіозапис, які частини найбільше сподобалися, які образи виникають у свідомості під час слухання. Так, після прослуховування повідомлення [1, с. 186] доцільно поставити студентам запитання: *Could you describe the atmosphere and the place where the conversation took place? What parts of the conversation did you enjoy?*;
- 2) виділити виражальні засоби, які створюють настрої твору – зокрема, які прикметники та іменники використав автор, щоб передати цей

- настрій, порівняти їх з раніше почутими чи прочитаними подібними історіями (наприклад: *Do Samuel and Joseph like classical music? What adjectives or nouns did they use to show their attitude?*);
- 3) проаналізувати розвиток подій у творі – наприклад, пригадати з чого почалася розповідь, як вона закінчилася, чи очікували такої кінцівки, як варто закінчити або розпочати розповідь (*How did the conversation end? How would you finish such conversation?*);
- 4) визначити головну ідею твору – наприклад, для чого автор розповідає цю історію, що він хотів пояснити/показати/довести своєю розповіддю, чому автор дав твору саме таку назву, який вірш/афоризм/фразеологізм/пісня може передати ідею твору (*What conclusions can you make according to the listening?*);
- 5) з'ясувати позицію автора щодо твору – яке ставлення автора до персонажів його розповіді, в яких словах це виявляється, яке враження складає автор, чи можна визначити його характер або описати зовнішність, ураховуючи почуте (*What do you think about Joseph and Samuel? Do they like classical music? What person wouldn't like classical music?*);
- 6) обдумати й пояснити власне ставлення до прослуханого – сподобався чи не сподобався даний твір, які події із власного життя нагадує ця історія, які спогади або надії вона викликає, що найбільше хочеться зробити після прослуханого (*Did you enjoy this listening? Have you had or heard a similar conversation in real life? If you had a possibility to go on a concert with your partner, would you go or stay with your friends?*).

Оскільки аудіювання – це не лише прийом повідомлення, а й відповідна реакція на почуте [8, с.116], завдяки чому відбувається мовна підготовка мовного механізму до продуктивної діяльності, завдяки урахуванню та поглибленню особливостей сприйняття майбутніх музикантів формуються механізми сприйняття акустичного коду як єдиного цілого, що сприяє подальшому переходу до говоріння, а отже, і формуванню ПОЛК в аудіюванні.

Будь-яке мислення людини, чи то логічне, чи образно художнє, завжди пов'язане зі знаннями про предмет, ґрунтується на системі уявлень і понять про нього. По суті, мислення – це знання в дії [6, с. 235–251].

Музичне мислення є дуже особливою формою мислення, оскільки від рівня його сформованості

залежить накопичення нових, глибоких і складних за змістом знань у різних сферах. Формування і розвиток музичного інтелекту здійснюється в процесі накопичення досвіду і знань, їх асиміляції та працювання. Отже, його передумовою є знання великої за обсягом кількості музичного матеріалу – музичних фактів, явищ, закономірностей музичної мови тощо. Воно являє собою сукупність раціонального й емоційного, тому що проникає у виражально-смысловий підтекст інтонації та визначає логічну організацію звукових структур [6, с. 235–251].

Варто також зазначити, що початковим етапом мисленнєвого процесу зазвичай виступає проблемна ситуація, з якої ще не знайдено виходу, мислити людина починає тоді, коли в неї виникає потреба щось зрозуміти. Як бачимо, мислення переважно починається з проблеми чи запитання, зі здивування чи протиріччя [12, с. 68-69].

Оскільки рушійним елементом мислення є проблемна ситуація, доцільно обговорювати зі студентами питання, які провокують мисленнєві процеси, наприклад:

1. For people who have never heard Mozart's music, explain its sound in 5 words.
2. Does music affect unborn children?
3. Do you think that people from different cultures react to music in different ways?
4. What do you think of when you listen to music?
5. What do you think the next piece of music technology will be, after digital technology?
6. If you could invent a new instrument, what would it sound like?

Таким чином, психологічні особливості студентів, що навчаються на музичних спеціальностях, яскраво виражаються їх мисленням, яке характеризується поєднанням логічного й абстрактно-виражального компонентів. Урахування цих особливостей необхідне для організації оптимальної технології навчання студентів цього профілю. Проблемна ситуація – один з головних і найбільш стійких мотивів при навчанні ПОЛК в аудіюванні, який позитивно впливає на процеси мислення, а також процес і результат навчальної діяльності.

Успішний результат будь-якої дії залежить від здатності людини спрямувати увагу на кілька об'єктів чи дій одночасно [7, с. 116–129]. Увага – це особлива форма психічної діяльності, яка характеризується вибірковістю та виявляється в спрямованості й зосередженості свідомості на

значущих для особистості предметах, явищах навколишньої дійсності або власних переживаннях. Увага забезпечує успішну і чітку роботу нашої свідомості, виконує такі функції: активізація потрібних та гальмування непотрібних на даний момент психологічних та фізіологічних процесів; сприяння організованому та цілеспрямованому відбору інформації; забезпечення вибіркової і тривалої зосередженості психічної активності на одному й тому самому об'єкті або виді діяльності [9, с. 106–113].

Дослідження творчості музикантів різних профілів доводять, що увага музикантів більш розвинена і характеризується осмисленістю, логічністю, точністю; здатністю виконувати великі музичні твори; спроможністю розсіюватися на багато дій та не відволікатися на зовнішні подразники у стресовій ситуації [7 с. 116–129].

Оскільки, як уже зазначалося, МЗ тісно пов'язані з вивченням ІМ, то цілком логічно припустити, що всі вказані особливості уваги музикантів будуть задіюватися й на заняттях. Основне завдання викладача – постійно стимулювати увагу студентів, використовуючи різноманітні завдання. Такими, наприклад, можуть бути:

- 1) наведення прикладів або написання різних слів, словосполучень для того, щоб студенти пояснили відмінності між ними (наприклад: *пояснити різницю між classical, chamber, organ music, tuneless claptrap sounds, modern serious music*);
- 2) завдання написати почуте, використовуючи прикметники для опису краси, потворного, мирного, страшного тощо (наприклад *classical, chamber, organ, tuneless, modern, serious, definite, comfortable, quiet, live*);
- 3) включення текстів для аудіювання одночасно з класичною музикою;
- 4) переказування почутого за умови постійного умисного перебування того, хто відповідає, питаннями щодо змісту;
- 5) виписування всіх іменників, почутих під час аудіювання, а відтак запитування, з якими прикметниками ці іменники були вжиті (*music, sounds, columns, life, interest, passion, armchair, performance, atmosphere* ?! *modern serious music, tuneless sounds, gossip columns, private life, serious interest, definite passion, comfortable armchair, live performance, comfortable quiet atmosphere*);
- 6) перелічення найбільш уживаних голосних під час аудіювання, указування слів, у яких вони

були вжиті (*o* ?! *gone, to, concert, tonight, go, don't, know, Jose, or, organ, something, those, sounds, modern, serious, dotes, on, fond, of, gossip, columns, chronicles, movie, no, possibility, somewhere, bored, soon, comfortable, for, too, video, version, enjoy, atmosphere, without, crowds, other, people, around, common*).

Урахування особливостей уваги музикантів допоможе спрямувати психічну діяльність студентів та зосередити їх на вивченні ПОЛК в аудіюванні, абстрагувавши їх від тих явищ і об'єктів, які можуть їх відволікати.

Велике значення для аудіювання має також механізм імовірного прогнозування – антиципації, суть якого полягає в тому, що реципієнт якоюсь мірою прогнозує очікувану інформацію (наприклад, якщо аудіювання почнеться із речення: *Today we are speaking about the history of Mexican music*, реципієнт одразу здогадається, про що йтиметься, активізує всі свої знання з цієї теми для розуміння інформації). В основі антиципації – спостереження за послідовністю подій висловлювання, його структурними компонентами, попередній мовленнєвий досвід реципієнта та ситуації спілкування [5, с. 11]. Формування механізму антиципації в майбутніх музикантів надзвичайно важливе для вивчення ПОЛК в аудіюванні, тому що високий рівень розвитку цього механізму сприяє зменшенню розумових операцій і прискоренню декодування інформації.

Оскільки процес аудіювання включає в себе смислове опрацювання отриманого повідомлення, не менш важливий для його перебігу механізм осмислення, який відповідає за декодування словесної інформації в образну та компресію сегментів повідомлення до самого лише смислу, звільняючи пам'ять для прийому нової порції інформації [3, с. 135]. Тому вважаємо ефективним ставити питання стосовно прослуханого повідомлення перед аудіюванням, щоб реципієнт вихоплював саме ту інформацію, яка необхідна для відповідей. Наприклад: 1. *Where has Juliet gone?* 2. *Does she like classical music?* 3. *What is she really fond of?* 4. *Does Samuel like going to the concerts?* 5. *What does Joseph do if he wants to see a live performance?*

Ще одна важлива психологічна передумова навчання студентів музикантів ПОЛК в аудіюванні – мотивація. Так, за успішного перебігу навчальної діяльності в студентів поєднуються два види мотивації: самомотивація (слухання заради слухання) і власне мотивація (виникає, коли

реципієнт розуміє іншомовне повідомлення, унаслідок чого знижуються негативні відчуття, пов'язані з вивченням ІМ, підвищується впевненість і прагнення подальшого вдосконалення лексичної компетентності) [12, с. 186–192].

На нашу думку, аудіювання текстів з ПО лексикою забезпечить високий рівень мотивації серед студентів музикантів, позаяк воно буде максимально наближеним до умов та ситуацій професійної діяльності.

Усі перелічені механізми аудіювання функціонують взаємопов'язано, впливають один на одного, забезпечуючи розуміння й опрацювання сприйнятого на слух повідомлення.

Результати дослідження. Отже, аналіз психологічних особливостей формування англомовної ПОЛК в аудіюванні майбутніх музикантів підтвердив, що музичне виховання має позитивний вплив на вивчення ІМ, зокрема на адекватне сприйняття на слух та точне відтворення іншомовних звуків. Проте навчання ПОЛК в аудіюванні в музикантів – складний процес, який викликає психологічні та лінгвістичні труднощі, задіює певні психічні механізми. Знання психофізіологічних механізмів аудіювання, урахування особливостей їх функціонування в музикантів сприяє зниженню труднощів, з якими зазвичай пов'язаний процес аудіювання. Психологічні механізми пам'яті, уваги, осмислення, антиципації, мотивації, мовленнєвого слуху, мислення формують базу для розвитку ПОЛК. Оскільки в процесі аудіювання паралельно формуються внутрішня мова, слуховий контроль, артикуляційна вимова, створюється основа для майбутньої іншомовної продуктивної діяльності, формуються навички володіння професійною англійською мовою, досягається відповідний темп сприйняття ІМ та адекватність мовної поведінки. Описані механізми мовленнєвої діяльності визначальні для аудіювання, тому їх формування та розвиток є ключовими для успішного формування ПОЛК в аудіюванні майбутніх музикантів.

Перспективи подальших розвідок. Теоретичні положення проведеного дослідження будуть покладені в основу моделі навчання англомовної ПОЛК в аудіюванні майбутніх музикантів з огляду на особливості психологічних механізмів мовленнєвого слуху, антиципації, пам'яті, артикулювання, сприйняття, мислення, уваги, осмислення та мотивації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Венкель Т. В. Вдосконалюйте Вашу розмовну англійську. Практичний курс англійської мови для студентів вищих навчальних закладів / Т. В. Венкель, О. Д. Валь. – Чернівці, 2016. – 296 с.
2. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам : лингводидактика и методика : учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 336 с.
3. Демьяненко М. Я. Основы общей методики обучения иностранным языкам / М. Я. Демьяненко, К. А. Лазаренко, С. В. Мельник. – К. : Высшая школа, 1984. – 255 с.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
5. Морозов Д. Л. Обучение профессионально-ориентированному аудированию на основе совершенствования психологических механизмов речи: на материале немецкого языка, уровень профессионального образования: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения иностранным языкам» / Д. Л. Морозов. – Нижний Новгород, 2009. – 24 с.
6. Музыкальная психология и психология музыкального образования : теория и практика : учебник для студентов музыкальных факультетов учреждений высшего педагогического профессионального образования / Д. К. Кирнарская, Н. И. Киященко, К. В. Тарасова и др. / под ред. Г. М. Ципина. – М. : Издательский центр «Академия», 2011. – 384 с. – (2-е изд., перераб. и доп.).
7. Петрушин В. И. Музыкальная психология : учебное пособие для вузов / В. И. Петрушин. – М. : Академический проект: Триктас, 2008. – 400 с. – (2-е издание).
8. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе / Г. В. Рогова, И. Н. Верещагина. – М. : Просвещение, 1988. – 224 с.
9. Сергеевкова О. П. Загальна психологія : навч. посіб. / О. П. Сергеевкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
10. Тарасов Е. Ф. Психологические и психолингвистические аспекты речевого воздействия / Е. Ф. Тарасов // Речевое воздействие : психологические и психолингвистические проблемы. – М. : Изд-во МГУ, 1986. – С. 49–57.
11. Тимина С. В. Методика обучения иностранных студентов аудированию на материале языка специальности (на этапе вводно-предметного курса) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Тимина Светлана Викторовна – Нижний Новгород, 2003. – 233 с.
12. Фридман Л. М. Психологический справочник учителя / Л. М. Фридман, И. Ю. Кулагина. – М. : Просвещение, 1991. – 288 с.
13. Хомская Е. Д. Нейропсихология / Е. Д. Хомская. – СПб : Питер, 2005. – 496 с. – (4-е издание).
14. Besson M. Transfer of training between music and speech : common processing, attention and memory / M. Besson, J. Chobert, C. Marie // *Frontiers in Psychology : Auditory Cognitive Neuroscience*. – Vol. 2. – 2011. – P. 1–12.
15. François C. Music training for the development of speech segmentation / C. François, J. Chobert, M. Besson, D. Schön // *Cerebral Cortex*. – Vol. 23. – No 9. – OUP, 2013. – P. 2038–2043.
16. Live music [Electronic resource] // *British Council*. – 2012. – Access mode: <http://learnenglishteens.britishcouncil.org/ar/node/2484>.
17. Marie C. Influence of musical expertise on segmental and tonal processing in Mandarin Chinese / C. Marie, F. Delogu, G. Lampis,

- M. Olivetti Belardinelli, M. Besson // *Journal of Cognitive Neuroscience*. – Vol. 10. – No 5. – Massachusetts Institute of Technology, 2011. – P. 1–15.
18. Perfors A. Musicians are better at learning non-native sound contrasts even in non-tonal languages. [Electronic resource] / A. Perfors, J. H. Ong. – Access mode: <http://hdl.handle.net/2440/77553>
  19. Rost M. Teaching and researching listening / M. Rost. – Hong Kong : Pearson Education Limited, 2011. – 407 p.
  20. Saffran J. The acquisition of language in children / J. Saffran, A. Senghas, J. Trueswell // *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. – Vol. 98. – No 23. – 2001. – P. 12874–12875.
  21. Slevc L. Language and music : sound, structure, and meaning. / L.R. Slevc // *WIREs Cognitive Science*. – Vol. 3. – 2012. – P. 483–492.
  22. Teinonen T. Statistical language learning in neonates revealed by event-related brain potentials / T. Teinonen, V. Fellman, R. Näätänen // *BMC Neuroscience*. – 2009. – P. 1–8.
  23. Teng H. A study of teaching EFL listening strategies [Electronic resource] / H. Teng // *Publications of Japan Association for Language Teaching*. – Access mode: <http://jalt-publications.org/archive/proceedings/2007/E035.pdf>.
  24. Vandergrift L. Teaching and learning second language listening : metacognition in action / L. Vandergrift, C. Goh. – NY : Routledge, 2012. – 315 p.
8. Rogova G. V. Metodika obucheniya angliyskomu yazyku na nachalnom etape v sredney shkole / G. V. Rogova. I. N. Vereshchagina. – M. : Prosveshcheniye, 1988. – 224 s.
  9. Serhieienkova O. P. Zahalna psikhologhiia : navch. posib / O. P. Serhieienkova, O. A. Stoliarchuk, O. P. Kokhanova, O. V. Pasieka. – K. : Tsentr uchbovoi literatury, 2012. – 296 s.
  10. Tarasov E. F. Psikhologicheskkiye i psikholingvisticheskiye aspekty rechevogo vozdeystviya / E. F. Tarasov // *Rechevoye vozdeystviye : psikhologicheskkiye i psikholingvisticheskiye problemy*. – M. : Izd-vo MGU, 1986. – S. 49–57.
  11. Timina S. V. Metodika obucheniya inostrannykh studentov audirovaniyu na materiale yazyka spetsialnosti (na etape vvodno-predmetnogo kursa) : diss. ...kand. ped. nauk : 13.00.02 / Timina Svetlana Viktorovna. – Nizhniy Novgorod, 2003. – 233 s.
  12. Fridman L. M. Psikhologicheskii spravochnik uchatelya / L. M. Fridman. I. Yu. Kulagina. – M. : Prosveshcheniye, 1991. – 288 s.
  13. Khomskaya E. D. Neyropsikhologiya / E. D. Khomskaya. – SPb : Piter, 2005. – 496 s. – (4-e izdaniye).
  14. Besson M. Transfer of training between music and speech : common processing, attention and memory / M. Besson, J. Chobert, C. Marie // *Frontiers in Psychology : Auditory Cognitive Neuroscience*. – Vol. 2. – 2011. – P. 1–12.
  15. François C. Music training for the development of speech segmentation / C. François, J. Chobert, M. Besson, D. Schön // *Cerebral Cortex*. – Vol. 23. – No 9. – OUP, 2013. – P. 2038–2043.
  16. Live music [Electronic resource] // British Council. – 2012. – Access mode: <http://learnenglishteens.britishcouncil.org/ar/node/2484>.
  17. Marie C. Influence of musical expertise on segmental and tonal processing in Mandarin Chinese / C. Marie, F. Delogu, G. Lampis, M. Olivetti Belardinelli, M. Besson // *Journal of Cognitive Neuroscience*. – Vol. 10. – No 5. – Massachusetts Institute of Technology, 2011. – P. 1–15.
  18. Perfors A. Musicians are better at learning non-native sound contrasts even in non-tonal languages. [Electronic resource] / A. Perfors, J. H. Ong. – Access mode: <http://hdl.handle.net/2440/77553>
  19. Rost M. Teaching and researching listening / M. Rost. – Hong Kong : Pearson Education Limited, 2011. – 407 p.
  20. Saffran J. The acquisition of language in children / J. Saffran, A. Senghas, J. Trueswell // *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. – Vol. 98. – No 23. – 2001. – P. 12874–12875.
  21. Slevc L. Language and music : sound, structure, and meaning. / L.R. Slevc // *WIREs Cognitive Science*. – Vol. 3. – 2012. – P. 483–492.
  22. Teinonen T. Statistical language learning in neonates revealed by event-related brain potentials / T. Teinonen, V. Fellman, R. Näätänen // *BMC Neuroscience*. – 2009. – P. 1–8.
  23. Teng H. A study of teaching EFL listening strategies [Electronic resource] / H. Teng // *Publications of Japan Association for Language Teaching*. – Access mode: <http://jalt-publications.org/archive/proceedings/2007/E035.pdf>.
  24. Vandergrift L. Teaching and learning second language listening : metacognition in action / L. Vandergrift, C. Goh. – NY : Routledge, 2012. – 315 p.

REFERENCES

1. Venkel T. V. Vdoskonaliuite Vashu rozmovnu anhlisku. Praktychnyi kurs anhliskoi movy dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv / T. V. Venkel, O. D. Val. – Chernivtsi, 2016. – 296 s.
2. Galskova N. D. Teoriya obucheniya inostrannym yazykam : lingvodidaktika i metodika : ucheb. posobiye dlya stud. lingv. un-tov i fak. in. yaz. vyssh. ped. ucheb. zavedeniy / N. D. Galskova, N. I. Gez. – M. : Izdatelskiy tsentr «Akademiya», 2004. – 336 s.
3. Demianenko M. Ya. Osnovy obshchey metodiki obucheniya inostrannym yazykam / M. Ya. Dem'yanenko, K. A. Lazarenko, S. V. Melnik. – K. : Vysshaya shkola. 1984. – 255 s.
4. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur : teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv / Bihych O. B., Borysko N. F., Boretska H. E. ta in. / za zahaln. red. S. Yu. Nikolaievoi. – K. : Lenvit, 2013. – 590 s.
5. Morozov D. L. Obucheniye professionalno-oriyentirovanomu audirovaniyu na osnove sovershenstvovaniya psikhologicheskikh mekhanizmov rechi: na materiale nemetskogo yazyka. uroven professionalnogo obrazovaniya : avtoref. diss. na soiskaniye uch. stepeni kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 «Teoriya i metodika obucheniya inostrannym yazikam» / D. L. Morozov. – Nizhniy Novgorod, 2009. – 24 s.
6. Muzykalnaya psikhologiya i psikhologiya muzykalnogo obrazovaniya : teoriya i praktika uchebnik dlya studentov muzykalnikh fakultetov uchrezhdeniy vysshego pedagogicheskogo profesionalnogo obrazovaniya / D. K. Kirnarskaya, N. I. Kiyashchenko, K. V. Tarasova i dr. / pod red. G. M. Tsipina. – M. : Izdatelskiy tsentr «Akademiya», 2011. – 384 s. – (2-e izd., pererab. i dop.).
7. Petrushin V. I. Muzykalnaya psikhologiya : uchebnoye posobiye dlya vuzov / V. I. Petrushin. – M. : Akademicheskii Proyekt : Triksta, 2008. – 400 s. – (2-e izdaniye).

Отримано 30.03.2018 р.